

PROBLEMATIKA NORMALIZACE NAVRHOVÁNÍ STAVEB V EU

Zdeněk Plecháč

Abstrakt

Příspěvek se zabývá několika typy normativních dokumentů používaných v rámci Evropského společenství a České republiky, hodnotí jejich význam a postavení při výrobě stavebního výrobku, jeho uvedení na trh, prodeji a volbě vhodnosti pro zabudování do stavby.

Klíčová slova: technické norma, stavební výrobek, Nový Přístup, směrnice o stavebních výrobcích, národní předpisy

Abstract

This article deals with several types of normative documents to be used in European community and Czech Republic, assess its relevance and position within manufacturing of building product, its placing on the market, further distribution and options for installation into construction.

Key words: technical standard, building product, New Approach, construction product directives, national regulations

Evropská normalizace

V minulosti bylo běžné chránit národní trhy kvótami, předpisy a národními normami, které se lišily od norem jiných států. Tento způsob byl praktikován kvůli zamezení pronikání cizích výrobků na národní trhy, měl omezit konkurenci a podpořit národní hospodářství.

Po druhé světové válce probíhalo v evropském prostředí mnoho společenských a ekonomických změn. Rodily se počátky Evropského společenství a Evropského hospodářského prostoru. V těchto nových poměrech začala být národní omezení nevyhovující. Proto se v rámci společného evropského trhu přistoupilo v letech 1957 až 1983 k nahrazování národních předpisů společnými směrnici pro stavební výrobky. Tyto směrnice, ač pro všechny zapojené státy jednotné, obsahovaly přílohy obsahující podrobné technické specifikace výrobků. Kvůli tomu byla aktualizace směrnic velmi nepružná a technický pokrok byl v rámci společenství zdržován.

Nový přístup

V květnu 1985 bylo přijato rozhodnutí o tzn. „NOVÉM PŘÍSTUPU“ k evropské technické normalizaci. Nové principy byly zakotveny ve směrnici 89/106/EHS o stavebních výrobcích (Construction Products Directive – CPD), která přinesla zásadní obrat v přístupu k uvádění stavebních výrobků na trh. Neměla se již zabývat podrobnými technickými charakteristikami výrobků, měla jen zajistit, aby určité parametry výrobku byly výrobcem stanoveny. Sledované oblasti, resp. parametry výrobků, se odvíjely od „základních požadavků na stavbu“, které jsou:

- mechanická odolnost a stabilita,
- požární bezpečnost,
- hygiena, ochrana zdraví a životního prostředí,
- bezpečnost při užívání,
- ochrana proti hluku,
- úspora energie a ochrana tepla,

Pro aplikaci „Nového přístupu“ v praxi, relevanci šesti základních požadavků ke konkrétním stavebním výrobkům, se začaly vytvářet harmonizované (společné) technické předpisy. K tomu Rada Evropy udělila pro oblast stavebnictví mandáty

Evropskému výboru pro normalizaci CEN, pro zpracování harmonizovaných technických norem (EN), nebo organizaci EOTA pro vypracování řídicích pokynů pro evropská schválení (ETAG).

Národní kritéria

Zároveň ale, aby výrobky byly vhodné pro konkrétní použití v konečných podmínkách (typ stavby, různé geografické a klimatické podmínky, požadavek projektanta, investora), je možné od výrobku požadovat určitou úroveň parametrů, která vytvoří konkrétní kritéria výběru. A je přirozené, že tato kritéria (úroveň nebo hodnota parametru) nejsou napříč Evropou stejné. Bylo zachováno přirozené právo každého členského státu, stanovit obecně platná kritéria pro použití výrobků v lokálních podmínkách. Je nutné uvažovat především vliv klimatických podmínek, tradičních postupů výroby, tradiční postupy provádění staveb atd. Tato kritéria mohou být zakotvena v národních předpisech výrobců, oborových sdružení nebo národních technických normách, které tvoří obecně uznávaný standard. V oprávněném zájmu mohou být tyto kritéria stanovena právními předpisy. Jde především o parametry výrobků a následně staveb, které mohou mít vliv na zdraví osob, ochranu majetku a pod. (v ČR např. vyhláška 268/2009Sb. o technických požadavcích na stavby).

Tento přístup je základem předpokladu odstranění technických překážek obchodu v rámci Evropského společenství. Cílem harmonizovaných předpisů je tedy zajistit na společném trhu existenci výrobků, jejichž parametry v případě konkrétního typu výrobku (např. deska tepelné izolace, pálená cihla atd.) jsou komparativní. Výrobky lze tedy jednoduše porovnávat a vybírat mezi nimi ten, který vyhovuje kritériím vhodnosti pro konkrétní stavbu.

Prodej výrobků a jejich pohyb na trhu

Výrobky splňující shodu se základními směrnici Nového přístupu jsou označovány značkou CE, které tedy vyjadřuje v zásadě jen to, že výrobek byl určitým způsobem prověřen (jeho parametry byly stanoveny).

Je tedy na výrobcí, jak a jaké úrovně (hodnoty) určitého parametru dosáhne. Při určitém zjednodušení výrobci stačí použít harmonizovaný předpis, řídit se jeho ustanoveními a tím dosáhne shody s tímto předpisem, kterou deklaruje v tzv. „prohlášení o shodě“. Harmonizovaný předpis neříká, jaké hodnoty má být pro konkrétní parametr výrobku dosaženo, uvádí jen, že se má stanovit. V některých případech se parametr udává třídou, tj. omezenou kategorií, které parametr vyhoví.

Status jednotlivých normativních dokumentů

Je tedy potřeba rozlišit harmonizované normy, které požadují stanovit vlastnosti výrobku pro možnost prodeje výrobku a jeho pohyb na evropském trhu, v některých případech označováno jako certifikace výrobku, a národní technické normy pro navrhování konstrukcí a staveb, které mohou stanovit bližší parametry výrobků a způsob jejich použití-zabudování, tak aby dostatečně plnily svoji funkci ve stavbě v místních podmínkách.

CTN DEK

Označení CTN nesou odborná pracoviště, kterým poskytuje licenci k řešení normalizačních úkolů národní normalizační orgán - Úřad pro technickou normalizaci ÚNMZ.

CTN DEK smluvně zabezpečuje tvorbu norem, zastupování ČR na jednáních technických komisí CEN, překlady schválených EN a tvorbu původních ČSN v rozsahu svěřené působnosti evropských technických komisí:

- CEN/TC 128 STŘEŠNÍ SKLÁDANÉ KRYTINY A VÝROBKY PRO OBKLADY STĚN
Komise připravuje výrobkové a zkušební normy pro betonové, keramické, cementovláknité, břidličné krytiny a obklady, profilované střešní a fasádní plechy, plastové prosvětlovací desky, fasádní sendvičové panely, příslušenství střešních krytin.

- CEN/TC 254 HYDROIZOLAČNÍ PÁSY A FÓLIE
Komise připravuje výrobkové a zkušební normy pro hydroizolační vyztužené asfaltové pásy, plastové a pryžové hydroizolační fólie a parozábrany pro použití ve stavebnictví.

- CEN/TC 361 PROJEKTOVÁ KOMISE – HYDROIZOLAČNÍ SILNOVRSTVÉ POLYMEREM MODIFIKOVANÉ ASFALTOVÉ POVLAKY – DEFINICE/POŽADAVKY A ZKUŠEBNÍ METODY

Komise připravuje výrobkové a zkušební normy pro asfaltové tmely pro hydroizolaci spodní stavby

CTN DEK má také zastoupení v národní normalizační komisi TNK 65 IZOLACE STAVEB, která uvedené komise CEN pokrývá v národním prostředí.

Práce v CTN DEK

Nedávným velkým úkolem CTN DEK, řešeným v týmu doc. Ing. Zdeňka Kutnara, CSc., Ing. Luboše Káně, Ing. Jiřího Tokara a Petra Koštúra byla revize ČSN 73 3610 *Navrhování klempířských konstrukcí*. Uvedeme příklad v rozdílném přístupu evropských výrobkových norem a národních požadavků na plechy použité podle ČSN 73 3610. Tyto klempířské konstrukce se provádějí z plechů, pro které existují evropské výrobkové normy. Normy slouží pro uvedení výrobku, plechu, na trh. Neříkají nic o tom, jakou má mít plech použitý v našich klimatických a atmosférických podmínkách tloušťku, aby spolehlivě plnil svoji funkci, která je obvykle ochrana stavby proti atmosférickým vlivům, odvedení srážkové vody mimo chráněné části stavby, odvedení vody mimo stavbu. Výrobková norma navíc nezohledňuje tradiční způsoby zpracování a opracování, použité náčiní apod.

Proto už jen základní parametr výrobku, jakým je jeho tloušťka, vyvolal živou diskusi v kolektivu zpracovatelů a připomínkujících. Závěrem diskuse vznikla tabulka tloušťek plechů jednotlivých materiálů, uvedená v příloze normy. Mimo nejmenší tloušťku je ale uvedena i doporučená největší tloušťka plechu. Ta definuje materiál, který lze ještě na stavbě zpracovat běžnými klempířskými postupy.

A podobně jako norma doporučuje jaká tloušťka plechu má být použita, tak obdobně doporučuje i hmotnost ochranné kovové vrstvy. Ta byla např. pro ocelové plechy žárově pokovené zinkem stanovena hodnotou 275 g/m² reprezentující přiměřenou ochrannou vrstvu pro naše klimatické podmínky.

Další práce CTN DEK

CTN DEK si klade za jeden z hlavních cílů své činnosti pokračovat v tvorbě a udržování předpisů pro navrhování a provádění konstrukcí. Jedině tyto dokumenty, na rozdíl od samotných výrobních norem, mohou vést k návrhu a realizaci díla s odpovídající funkcí.

CTN DEK má před sebou práci na revizi základní normy pro střechy *ČSN 73 1901 Navrhování střech – Základní ustanovení* a balíčku ČSN pro hydroizolaci staveb (ČSN 73 0600, ČSN 73 0606, ČSN 73 0610). Tyto normy navrhla TNK 65 do plánu technické normalizace a ÚNMZ byl tento návrh přijat. Počítá se se zapojením široké odborné veřejnosti, spoluprací s akademickou sférou a odborníky z praxe. Jedním z prvních kroků, jak nastínit budoucí podobu uvedených norem, je prezentace našich záměrů na konferenci Defekty budov 2009.

Závěr

Stavební výrobky jsou v porovnání s ostatními výrobky specifické. Jejich uživatelem a spotřebitelem jsou v různých fázích výstavby objektu různé subjekty. Pro koncového uživatele stavby jsou podstatné vlastnosti výrobku v zabudovaném stavu v konstrukci, která je součástí stavby.

Požadavky na správný návrh a provedení konstrukcí právě nejsou obsaženy v evropských výrobních normách, což je častý omyl i odborné veřejnosti. Jejich existence je založena především na potřebě obchodu.

Cestou ke správné realizaci je mimo dostupnost široké nabídky stavebních výrobků, udržování konstrukčních norem, udržování povědomí o technických řešení staveb a tvorba těchto pravidel v co nejširším okruhu nezávislých odborníků.

Kontaktní adresa: CTN DEK, DEK a.s., Tiskařská 10/257, 108 00 Praha 10 – Malešice,
Tel: +420 234 054 285, e-mail: zdenek.plechac@dek-cz.com, www.atelier-dek.cz,
www.ctndek.cz